

**Тошкент молия институти Магистратура бўлими магистранти
Эшқулов Баходир Каримберди ўғлининг “Тижорат банклари депозит
базасининг етарлилигини таъминлаш йўллари ” мавзусидаги
магистрлик диссертациясига**

АННОТАЦИЯ

МАГИСТРЛИК ДИССЕРТАЦИЯСИ АННОТАЦИЯСИ

Мавзунинг долзарблиги: Банк тизимининг аҳоли билан ўзаро муносабатлари кўп қирраллидир. Аҳолининг банкдаги омонат жамғармалари тижорат банкларининг ресурс базасини ташкил этади. Аҳоли банк хизматларининг асосий истеъмолчисидир. Бозор муносабатларига ўтилгач, аҳолига банк хизматларининг кўрсатилишини ривожлантириш ва такомиллаштириш муҳим аҳамият касб этади. Банклар фуқароларнинг пул маблағларини жалб этиш бўйича самарали сиёсат олиб бориб, зарурий такрор ишлаб чиқариш жараёнини таъминлайдилар. Улар мураккаб молиявий иқтисодий муносабатлар тизимида ўз функцияларини бажармоқдалар. Бозорнинг мустақил субъекти сифатида банклар ҳамиша ўз тижорат фаолиятларини олиб боришлари учун молиявий ресурслар етишмаслиги каби муаммоларни бошдан кечириб келмоқдалар.

Соҳа тизимларининг даврий интервалдаги ўзгариб бориши, жаҳон ҳамжамияти мамлакатлари бир-бирлари билан узвий равишда такомиллашиб боришида асосий соҳалардан молиявий донорлик вазифасини бажарадиган банк соҳаси, моҳиятан катта аҳамият касб этади. Мазкур банк-молия тизими барқарор равишда фаолият юритмас экан, бошқа соҳаларнинг ривожланиши ҳам, хусусан соҳа вакиллари бўлмиш йирик саноат ва қурилиш муассасаларни вақти-вақти билан кредитлаштириш, ёки бўш қолган маблағларни депозит қўйилмаларига жалб қилиш ҳисобланади.

Банкларнинг молиявий маблағларининг асосий қисми ўз ресурс маблағлардан ташкил топади. Банк ресурсларини чексиз равишда жалб қила олмайди, чунки мазкур ҳолат ҳар бир давлатнинг Марказий банки томонидан белгилаб берилган бўлади. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси банк сиёсатини мисол тариқасида оладиган бўлсак, жалб қилинган маблағлар ҳисоби капитал миқдорига боғланган меъёр сифатида чегараланмай, бошқа иқтисодий нормативларни белгилаган ҳолда банк назоратини олиб боради. Хусусан, банклардаги олиб борилаётган депозит сиёсатининг фундаментал шаклланишида:

- Капиталнинг етарлилик даражаси;
- Бир қарз олувчининг максимал даражада белгилаш;
- Аҳолидан бўш пул маблағларини максимал даражада жалб қилиш меъёрини белгилаш даражаси ва ҳоказолар.

Тижорат банклар корхона, ташкилот, аҳоли ва бошқа тижорат банкларидан маблағларни жамғарма депозитларни очиш ва юритиш имкониятга эга. Тижорат банклари томонидан жалб қилинадиган ресурслар турли хилдаги туркум жиҳатларга ажратилади. Банк томонидан олиб борилаётган ва даврий шаклланиш хусусиятига эга бўлган тижорт банкининг

депозит сиёсати банк раҳбарияти томонидан биринчи ўринга қўйилмас экан, умумий ҳолат 1998 йилдаги Россия ва Европадаги банк инқирози ҳолатларини қайта ва қайта равишда такрорланишига олиб келиши аниқ.

Мазкур диссертациянинг асосий мақсади тижорат банкларида олиб борилаётган депозит базасини кенг ёритиб бериш, бу борада таклифлар киритиш мумкин бўлади. Хусусан, мазкур диссертация куйидаги асосий йўналишларни ёритиб берган:

- Тижорат банклари ҳақида умумий тушунча ва унинг асосий вазифалари, функциялари ва операциялари;
- Банк рисклари классификацияси;
- Тижорат банклари депозит операциялари таснифи ва унинг операциялари;
- Тижорат банклари депозит сиёсати назарий асослари моҳияти шаклланиш принциплари мақсади ва вазифалари;
- Депозит бозорини ўрганишда бир қатор давлатлар мисолида келтирилиши;
- Тижорат банклари фаолиятида депозит сиёсатини ривожлантириш усуллари ва унинг истикболлари.

Тадқиқот вазифалари:

- Тижорат банклари депозит базасини шакллантиришнинг назарий асослари;

- Тижорат банклари депозит сиёсати ва унинг тузилиши.;

-Ўзбекистон Республикасида тижорат банклари депозит операцияларининг амалий ҳолатини таҳлил қилиш ва уларни ривожлантириш бўйича амалий таклиф ва тавсифлар ишлаб чиқиш;

- Тижорат банкларининг депозит базасини шакллантиришда халқаро тажрибаси.

Тадқиқот предмети. Тадқиқот предмети бўлиб, иқтисодий ва умумбашарий системаларнинг ўзаро муносабатлари, депозит сиёсати шаклланиши асосидалиги ҳисобланади.

Тадқиқот объекти бўлиб, тижорат банклари депозит сиёсатини ўрганиш даврида, бир қатор маҳаллий ва хорижий банкларнинг амалий фаолиятлари мисол тариқасида изланиш ҳисобланади.

Амалиётчи:

Сайфуллаев А

Илмий маслаҳатчи:

и.ф.н., доцент И. Қуллиев

Магистрант:

Б. Эшқулов